

Rapport Uitgebreide Opleidingsbeoordeling

Master Islamitische Geestelijke Verzorging (hbo master)

Islamitische Universiteit Rotterdam

Inhoud van het rapport

1. Samenvatting van de beoordeling	2
2. Proces van beoordeling	5
3. Overzicht van de opleiding	7
3.1 Basisgegevens van de opleiding	7
3.2 Korte beschrijving van de instelling	7
4. Overzicht van beoordelingen	9
5. Bevindingen, overwegingen en beoordeling per standaard	10
5.1 Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	10
5.2 Standaard 2: Oriëntatie programma	12
5.3 Standaard 3: Inhoud programma	13
5.4 Standaard 4: Vormgeving programma	14
5.5 Standaard 5: Instroom	15
5.6 Standaard 6: Personeel	16
5.7 Standaard 7: Huisvesting en materiële voorzieningen	18
5.8 Standaard 8: Studiebegeleiding en informatievoorziening	18
5.9 Standaard 9: Kwaliteitszorg	19
5.10 Standaard 10: Toetsing	20
5.11 Standaard 11: Gerealiseerde eindkwalificaties	22
6. Aanbevelingen	24
Bijlage 1: Samenstelling visitatiepanel	25
Bijlage 2: Eindkwalificaties en curriculum van de opleiding	26
Bijlage 3: Programma locatiebezoek	27
Bijlage 4: Bestudeerde documenten	28
Bijlage 5: Bestudeerde eindwerken	29

1. Samenvatting van de beoordeling

Een door de NVAO goedgekeurd visitatiepanel heeft de opleiding Master Islamitische Geestelijke Verzorging (hbo master) van de Islamitische Universiteit Rotterdam beoordeeld. Dit is gebeurd aan de hand van het NVAO-beoordelingskader voor de Uitgebreide Opleidingsbeoordeling van 19 december 2014 (Staatscourant nr. 36791). In deze samenvatting geeft het panel de voornaamste overwegingen weer die aan deze beoordeling ten grondslag liggen.

Het visitatiepanel is in algemene zin van oordeel dat de opleiding belangrijke stappen voorwaarts heeft gezet sinds de visitatie van oktober 2009. Op een aantal voor de opleiding vitale punten is naar het oordeel van het panel sprake van kwaliteitsverbetering en professionalisering. De opleiding heeft in dat verband aangetoond niet alleen de aanbevelingen uit 2009 ter harte te hebben genomen maar ook een algehele versterking van de opleiding te hebben gerealiseerd. Ook in het opvolgen van aanbevelingen van dit panel, heeft het panel bij de opleiding een grote bereidheid daartoe waargenomen en concrete voorbeelden daarvan gezien.

De naam van de opleiding biedt in de ogen van het panel inzicht in de inhoud daarvan en sluit aan bij wat binnen deze sector gebruikelijk is. Het panel beveelt aan de graad Master of Arts (MA) als titel toe te voegen, dit overeenkomstig de referentielijst uit de ministeriële regeling (Staatscourant, nr. 35337).

Het panel onderschrijft de doelstelling van de opleiding studenten op te leiden tot geestelijk verzorgers van mensen met een islamitische levensovertuiging in onder meer zorginstellingen. Ook vindt het panel dat de opleiding zich kan meten met andere opleidingen in dit domein. De eindkwalificaties zijn een getrouwe afspiegeling van de doelstelling en komen overeen met het niveau van de master. De opleiding heeft weliswaar relaties met het werkveld maar het panel beveelt aan deze te versterken.

Het visitatiepanel heeft bij bestuur, docenten en studenten een open houding aangetroffen tegenover de pluriformiteit van de Nederlandse samenleving en het streven daaraan een constructieve bijdrage te leveren. Ook legden zij een open houding tegenover verschillende islamitische stromingen aan de dag. De rol van de Raad van Toezicht, zo heeft het panel begrepen, is daarbij mede te zorgen dat de instelling zich binnen de grenzen van het Nederlandse onderwijsstelsel beweegt. Het maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef is in de laatste twee eindkwalificaties helder verwoord en is ook zichtbaar in onderdelen van het curriculum en in de werkstukken van de studenten. Allen met wie het panel heeft gesproken, ook degenen die zich bij de open gesprekken hadden gemeld, hebben dat beaamd.

Met verwijzing naar de uitspraken van de rector van de instelling die in de media zijn verschenen en de bezorgdheid dat hij deze opvattingen oplegt aan de instelling, heeft het panel een klimaat van onderlinge uitwisseling van opvattingen en open debat aangetroffen. De rector kan bogen op autoriteit binnen de instelling, mede gezien zijn wetenschappelijk werk en positie. Het panel heeft niettemin een diverse samenstelling van docenten en studenten ontmoet met een kritische houding, ook tegenover de rector.

De eindkwalificaties komen in het curriculum tot hun recht. Het panel acht de modules van een hoog niveau. Als voorbeeld kan gelden de module Communicatieve vaardigheden voor geestelijke verzorgers die voortreffelijk is toegesneden op de gespreksvoering van de geestelijk verzorger. Ook kan genoemd

worden de module Psychopathologie die van een hoog niveau op het gebied van de psychologie getuigt. De module Ethiek in de gezondheidszorg blinkt ook uit in de behandeling van dit onderwerp. De literatuur die wordt voorgeschreven, is meer dan voldoende voor een masteropleiding in dit domein. De studenten komen in de stages ruim voldoende in aanraking met de beroepspraktijk. De onderwerpen die in de scripties aan de orde worden gesteld, dragen daar ook aan bij. Het aantal stageplaatsen is nu voldoende en de organisatie van de stages is gedegen. Het panel beveelt de opleiding echter aan de band met de stagebedrijven aan te halen en het aantal mogelijke stageplaatsen verder te vergroten.

De didactiek van de opleiding is toereikend. De leerlijnen en de werkvormen zijn verscheiden genoeg om recht te doen aan de kennis, inzichten, vaardigheden en houding die studenten moeten verwerven.

De toelatingseisen voldoen. Het panel is positief over het pre-masterprogramma maar bepleit wel daarin meer aandacht te besteden aan andere filosofische stromingen of godsdienstige overtuigingen. De studenten met wie het visitatiepanel heeft gesproken, beheersten de Nederlandse taal goed. Het panel ziet in de producten van de studenten van de afgelopen jaren een gestadige verbetering van de beheersing van de Nederlandse taal en verwacht dat deze ontwikkeling de komende jaren doorzet waardoor het Nederlands op een adequaat niveau zal komen. Wel is volgens het panel een aandachtspunt voor de opleiding te overwegen of NT2 voldoende is om aan het einde van de opleiding als geestelijk verzorger werkzaam te zijn. Het panel ziet een toegenomen diversiteit onder de studenten en acht dat positief. Naar de waarneming van het panel ontwikkelt de studentenpopulatie zich in de richting van meer pluriformiteit. Dat zal naar de verwachting van het panel verder bijdragen aan de uitwisseling van meningen en opvattingen. Tegelijkertijd beveelt het panel de opleiding aan voorzieningen te treffen om de te verwachten groei van de instroom op te vangen.

Het panel heeft een enthousiast docententeam ontmoet met een pluriforme samenstelling. Ook al zijn de vakinhoudelijke capaciteiten van de docenten in materiële zin meer dan voldoende, toch bepleit het panel in formele zin het aantal gepromoveerde docenten te verhogen. Het panel juicht het beleid van de opleiding inzake de didactische vaardigheden van de docenten (BKO-certificering) toe. Het panel vindt de Nederlandse taalvaardigheid van de docenten een aandachtspunt. Daarnaast raadt het panel de opleiding aan de omgeving voor praktijkgericht onderzoek uit te bouwen.

Het panel vindt de huisvesting en de materiële voorzieningen toereikend voor het onderwijs. Ook de informatievoorziening en studiebegeleiding zijn op niveau. De studenten kunnen een beroep doen op mentoren, stagebegeleiders, scriptiebegeleiders en de studieadviseur/vertrouwenspersoon. Voor zover het visitatiepanel heeft kunnen waarnemen, voelen de studenten zich veilig binnen de instelling.

Het panel is van mening dat het systeem van kwaliteitszorg degelijk en effectief is. De opleiding houdt veelvuldig evaluaties onder docenten en studenten. Naar het oordeel van het panel zijn de structuren en processen van onderwijs, toetsing en kwaliteitszorg van de opleiding op een in het Nederlands hoger onderwijs gebruikelijke leest geschoeid.

Het beleid van de opleiding inzake toetsen en beoordeling en de uitwerking daarvan zijn volgens het panel naar behoren. Dat geldt voor het opstellen en beoordelen van toetsen en ook voor de beoordeling van de stages en de afstudeerscripties, die aan de hand van lijsten met beoordelingscriteria en *rubrics* uitgevoerd worden en waar meerdere docenten of examinatoren bij betrokken zijn. In alle gevallen, bij

toetsen, stages en scripties, kijkt de examencommissie goed mee. Het panel is positief over de variëteit van toetsvormen, vooral omdat een aantal gericht zijn op de toetsing van vaardigheden en houding.

Het panel heeft waardering voor de taakopvatting en de expertise van de examencommissie en is zeer te spreken over de aanwezigheid van een extern expert lid in deze commissie. Het panel bepleit wel de deelname van een lid van de examencommissie in de leescommissie bij de afstudeerscripties op termijn af te bouwen. De opleiding beschikt volgens het panel over een toereikend systeem van regels inzake recht op inzage, plagiaat en klachten van studenten en past die regels goed toe.

Naar het oordeel van het panel getuigen de toetsen van de gewenste diepgang en wordt voldoende gevraagd naar de toepassing van kennis. In de uitwerkingen laten de studenten zien in staat te zijn tot die diepgang en toepassing te komen. In de toetsen heeft het visitatiepanel ook de oriëntatie van de opleiding op de brede Islam kunnen vaststellen.

De stageverslagen die het panel heeft bestudeerd, zijn goed gestructureerd. De studenten benoemen ook duidelijk wat ze geleerd hebben en wat hun leerpunten zijn. De stageplaatsen waren relevant en op niveau. De door het panel bestudeerde afstudeerscripties getuigen van maatschappelijk verantwoorde onderwerpen, van een toereikende structuur en van een goede verwerking van gegevens. Het panel geeft de opleiding mee naar een soms wat compactere behandeling van het onderwerp te streven. Ook kan het taalgebruik nog beter. Ook geeft het panel als aandachtspunt mee in de afstudeerscripties de theorie en het onderzoek beter te verbinden. De beoordeling van de scripties is in het algemeen in lijn met die van het panel. Het niveau van de toetsen, stages en scripties afwegende, komt het panel over het geheel tot een voldoende voor het gerealiseerde niveau van de studenten.

Het visitatiepanel dat de opleiding Master Islamitische Geestelijke Verzorging (hbo master) van de Islamitische Universiteit Rotterdam heeft beoordeeld, komt na de bestudering van de documenten en na de gesprekken met betrokkenen tot de beoordeling *voldoende* van de opleiding en beveelt de NVAO aan de accreditatie van de opleiding te continueren.

Utrecht, 30 mei 2015

prof. dr. mr. R. Peters
voorzitter

drs. W.J.J.C. Vercouteren RC
secretaris

2. Proces van beoordeling

Dit rapport is de weergave van de beoordeling van de opleiding hbo master Islamitische Geestelijke Verzorging van de Islamitische Universiteit Rotterdam. Deze beoordeling is uitgevoerd door een door de NVAO goedgekeurd visitatiepanel. De beoordeling vond plaats aan de hand van het beoordelingskader voor de Uitgebreide Opleidingsbeoordeling (Staatscourant nr. 36791, 19 december 2014).

Het visitatiepanel bestond uit de volgende personen:

- De heer prof. dr. mr. R. Peters (voorzitter);
- De heer dr. U. Ryad (deskundige);
- De heer drs. C. Konya, psychiater (deskundige);
- De heer prof. dr. J.P. van Ewijk (deskundige);
- Mevrouw C. Akcay (student).

De Islamitische Universiteit Rotterdam heeft drs. W.J.J.C. Vercouteren RC gevraagd de procescoördinatie en rapportage van de beoordeling op zich te nemen. Daarom trad hij als zodanig op.

Daartoe door de Islamitische Universiteit Rotterdam gemachtigd, heeft de procescoördinator/secretaris de samenstelling van het panel ter goedkeuring voorgelegd aan de NVAO. De NVAO heeft op 4 februari 2015 haar goedkeuring verleend.

De procescoördinator/secretaris heeft voorafgaande aan het locatiebezoek overleg gevoerd met de instelling over formele zaken, zoals de datum en de agenda van het locatiebezoek, de eisen te stellen aan de kritische reflectie, de aan te leveren bijlagen, de bij het locatiebezoek ter inzage te leggen documenten en de lijst van eindwerken. Daarbij is in overeenstemming met eerdere afspraken met de NVAO bepaald dat het locatiebezoek zowel voor de Bachelor Islamitische Theologie als de Master Islamitische Geestelijke Verzorging zou gelden.

De NVAO heeft het visitatiepanel voorafgaand aan het locatiebezoek schriftelijk op de hoogte gebracht van een klachtbrief van twee studentes van de Islamitische Universiteit Rotterdam en een artikel in de pers naar aanleiding van uitspraken van de rector van de instelling. De NVAO heeft benadrukt van het panel geen oordeel over deze afzonderlijke zaken te vragen. De NVAO heeft wel verzocht deze te betrekken bij de beoordeling van de kwaliteit van het onderwijs, voor zover deze zaken van invloed zouden zijn op die kwaliteit. Ook heeft de NVAO het panel gevraagd aandacht te besteden aan het maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef, zoals dat leeft bij het bestuur, de docenten en de studenten van de Islamitische Universiteit Rotterdam. Tot slot heeft de NVAO het panel verzocht in te gaan op de beheersing van de Nederlandse taal in het onderwijs van de instelling.

Conform de Richtlijn Beoordeling Eindwerken tijdens Visitaties van 18 februari 2015 van de NVAO heeft namens het panel de procescoördinator/secretaris 15 producten van studenten geselecteerd, die een indicatie geven van het eindniveau van de studenten. Het ging daarbij om 8 verslagen van de grote stage en 7 afstudeerscripties. De stageverslagen en afstudeerscripties bestreken de periode van 2011 tot 2014. Het aantal stageverslagen was 50 % van het totaal aantal stageverslagen dat binnen de opleiding is geschreven. De afstudeerscripties waren alle 7 afstudeerscripties (100 %) van de opleiding. De selectie van eindwerken is willekeurig tot stand gekomen met een oog voor de spreiding van cijfers. Tijdens het locatiebezoek heeft het panel extra stageverslagen en ook tentamens bestudeerd.

Voorafgaande aan het locatiebezoek heeft het panel de kritische reflectie, inclusief de bijlagen en de selectie van eindwerken van de opleiding ontvangen. Elk van de leden van het panel heeft de kritische reflectie en een aantal van de eindwerken bestudeerd.

De leden van het panel hebben vragen voor het locatiebezoek en hun beoordeling van de eindwerken voorafgaand aan de procescoördinator doen toekomen. Op 9 april 2015, aan de vooravond van het locatiebezoek is het panel op een aparte locatie bijeengewees om het locatiebezoek voor te bereiden. Daarbij zijn de beoordelingen van de eindwerken uitgewisseld en zijn aanvullende vragen opgesteld.

Het panel heeft een open spreekuur ingesteld, zowel op 9 april 2015, aan de vooravond van het locatiebezoek als op 10 april 2015, tijdens het locatiebezoek zelf. Dit heeft het panel gedaan om docenten, studenten en andere betrokkenen bij de Islamitische Universiteit Rotterdam ruimschoots de gelegenheid te bieden op vertrouwelijke wijze met het panel van gedachten te wisselen, zowel binnen als buiten de muren van de instelling. Op 9 april 2015 hebben drie personen van het open spreekuur gebruik gemaakt. Op 10 april 2015 hebben ook drie personen met het panel gesproken. Het panel heeft de uitspraken van deze personen bij zijn beoordeling betrokken.

Het locatiebezoek vond plaats op 10 april 2015. Het locatiebezoek is uitgevoerd in overeenstemming met de vooraf vastgestelde agenda. Het panel heeft op de dag van het locatiebezoek met alle geledingen van de opleiding kunnen spreken. In het besloten overleg aan het eind van het locatiebezoek hebben de leden van het panel de bevindingen gewogen en de overwegingen opgesteld, op basis van de schriftelijke documenten, de gesprekken en de bestudeerde eindwerken. Vervolgens is het oordeel over de opleiding onder woorden gebracht. Aan het einde van het locatiebezoek heeft de voorzitter van het panel de beoordeling op hoofdlijnen aan het management van de opleiding kenbaar gemaakt.

Na het locatiebezoek heeft de secretaris een conceptrapport van bevindingen, overwegingen en conclusies opgesteld. De leden van het panel hebben daarop hun commentaar gegeven. Nadat de secretaris deze opmerkingen had verwerkt, heeft hij het conceptrapport voor feitelijke onjuistheden aan de opleiding voorgelegd. Na verwerking hiervan is het definitieve rapport aan de opleiding verzonden.

Het visitatiepanel heeft in openheid gesprekken met het bestuur, de docenten en de studenten van de Islamitische Universiteit Rotterdam gevoerd. Het visitatiepanel hecht er daarnaast aan te verklaren deze beoordeling in volstrekte onafhankelijkheid te hebben kunnen uitvoeren. Gezien de bestudeerde documentatie en in het licht van de gevoerde gesprekken met de betrokkenen van de opleiding is het panel overtuigd zich een betrouwbaar oordeel over de kwaliteit van de opleiding te hebben kunnen vormen. Het panel heeft die overtuiging, omdat het met zeer veel betrokkenen in en om de Islamitische Universiteit Rotterdam heeft gesproken, uitgebreide documentatie heeft bestudeerd, alle verschillende geledingen binnen de instelling heeft ontmoet en met name ook een zeer ruime vertegenwoordiging van studenten, zowel in het reguliere visitatieprogramma als in twee open spreekuren, heeft gehoord.

3. Overzicht van de opleiding

3.1 Basisgegevens van de opleiding

Administratieve gegevens van de opleiding

Naam opleiding in Croho: M Islamitische Geestelijke Verzorging
 Registratienummer in Croho: 70131
 Oriëntatie en niveau opleiding: hbo master
 Aantal studiepunten: 120 EC
 Afstudeerrichtingen: niet van toepassing
 Locatie: Rotterdam
 Variant: voltijd

Administratieve gegevens van de instelling

Naam instelling: Islamitische Universiteit Rotterdam
 Status instelling: Rechtspersoon hoger onderwijs
 Instellingstoets kwaliteitszorg: niet aangevraagd

Kwantitatieve gegevens over de opleiding

Rendement na 3 jaar (nominale studieduur + 1 jaar)

Cohort	2009	2010	2011
Rendement	10,0 %	11,1 %	8,3 %

Capaciteiten docenten

Docenten met een masterdiploma	75,0 %
Docenten die gepromoveerd zijn	12,5 %
Docenten met een BKO	12,5 %

De gerealiseerde student-docentratio is 8 : 1.

Aantal contacturen per week

Jaar 1	6 uur/week (192 uur/jaar)*
Jaar 2	6 uur/week (192 uur/jaar)*

*Beide jaren tellen 32 collegeweken (4 blokken van elk 8 weken).

3.2 Korte beschrijving van de instelling

De Islamitische Universiteit Rotterdam is in 1997 opgericht en is een Nederlandse instelling voor hoger onderwijs op islamitische grondslag. Zoals in de visie verwoord, is de instelling een onderwijsorganisatie die zowel bachelor- als masteropleidingen aan wil bieden en zich in wil zetten voor het uitvoeren van (toegepast) wetenschappelijk onderzoek en voor het verspreiden van kennis in de maatschappij. Nog volgens deze visie wil de Islamitische Universiteit Rotterdam zich openstellen voor samenwerking met andere instellingen in het hoger onderwijs in Nederland en wil zij adequaat op nieuwe ontwikkelingen in het hoger onderwijs reageren.

Volgens haar missie beoogt de Islamitische Universiteit Rotterdam onder meer het leren vanuit de islamitische traditie in de cultureel diverse, Nederlandse samenleving te bevorderen, een instelling voor hoger onderwijs te zijn met een diverse, sociaal verantwoordelijke en permanent lerende gemeenschap van uitstekende kwaliteit en academische scherpzinnigheid en de verhouding tussen wetenschap en religie te verhelderen.

De Islamitische Universiteit Rotterdam beschouwt het, zo geeft zij aan, als haar opdracht om een bijdrage vanuit islamitisch perspectief aan de Nederlandse samenleving te leveren en mensen op te leiden die in staat zijn te functioneren binnen de veranderende samenleving en tevens leiding kunnen geven aan deze veranderingen.

4. Overzicht van beoordelingen

Standaard	Oordeel
Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Oriëntatie programma	voldoende
Standaard 3: Inhoud programma	goed
Standaard 4: Vormgeving programma	voldoende
Standaard 5: Instroom	voldoende
Standaard 6: Personeel	voldoende
Standaard 7: Huisvesting en materiële voorzieningen	voldoende
Standaard 8: Studiebegeleiding en informatievoorziening	voldoende
Standaard 9: Kwaliteitszorg	voldoende
Standaard 10: Toetsing	voldoende
Standaard 11: Gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Opleiding als geheel	voldoende

5. Bevindingen, overwegingen en beoordeling per standaard

5.1 Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

Standaard 1: De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft de inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Bevindingen

Het visitatiepanel heeft kennisgenomen van de naam van de opleiding en van de toevoeging van de titel van deze opleiding, conform de referentielijst uit de ministeriële regeling. De naam van de opleiding is Master Islamitische Geestelijke Verzorging (hbo master) en de toevoeging volgens de referentielijst is Master of Arts (MA).

De doelstelling van de opleiding is door het opleidingsmanagement zelf omschreven als het doen verwerven door de studenten van de kennis, het inzicht, de vaardigheden en de houding die nodig zijn om zelfstandig functies op het gebied van de islamitische geestelijke verzorging uit te oefenen. Het profiel van de afgestudeerden van deze opleiding is een rol te spelen als geestelijk verzorger van moslims in een veelheid van maatschappelijke organisaties, zoals zorginstellingen en justitiële inrichtingen.

De opleiding heeft de eigen doelstelling ook vergeleken met die van de opleidingen Geestelijke Verzorging van de Rijksuniversiteit Groningen, de Vrije Universiteit in Amsterdam en de Protestantse Theologische Universiteit en met die van de opleiding Islamic Chaplaincy van het Hartford Seminary in de Verenigde Staten. Uit de vergelijking blijkt dat belangrijke competenties als technieken bij hulpverlening, agogiek, communicatie, methodiek en zelfreflectie bij al deze opleidingen als eindkwalificaties opgenomen zijn. Wel zijn er verschillen in de zwaarte daarvan in het curriculum en moet de vergelijking voorzichtig worden geïnterpreteerd, omdat de oriëntatie van de andere opleidingen in Nederland een wetenschappelijke is. Er zijn geen andere masters met een hbo-oriëntatie op dit gebied in Nederland.

De opleiding heeft de doelstelling vertaald naar een achttal eindkwalificaties (zie bijlage 2 voor de opsomming daarvan). Ook heeft de opleiding de relatie tussen de eindkwalificaties en de Dublin-descriptoren als maat voor het masterniveau geëxpliciteerd.

De opleiding onderhoudt relaties met organisaties in het werkveld waaronder het Contactorgaan Moslims en Overheid en de Islamitische Geestelijke Verzorging van het Ministerie van Defensie en van de Dienst Justitiële Inrichtingen. De opleiding is erkend door de VGZV, de vereniging van geestelijk verzorgers in zorginstellingen. Daarnaast heeft de opleiding een adviescommissie met vertegenwoordigers uit het werkveld. Het panel merkt op dat deze commissie slechts twee leden heeft en dat het panel maar één verslag van een vergadering van hen heeft gezien.

In de doelstellingen van de instelling en daarmee van de opleiding is het streven naar actief burgerschap en maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef opgenomen. De instelling wil vanuit de islamitische traditie bijdragen aan de moderne, pluriforme, westerse samenleving en de

studenten tot zowel een goed moslim als een goed Nederlands burger opleiden. Vooral de laatste twee eindkwalificaties gaan op het maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef van de afgestudeerden in. Daarin valt te lezen dat de afgestudeerden de eigen vakdeskundigheid en beroepsethiek met maatschappelijke waarden weten te verbinden en zich bewust zijn van de eigen mogelijkheden en beperkingen in de rol van geestelijk verzorger.

Overwegingen

Het panel is van oordeel dat de naam van de opleiding genoeg inzicht biedt in de inhoud daarvan en ook aansluit bij wat binnen deze sector gebruikelijk is. Daarnaast beveelt het panel aan de graad Master of Arts (MA) als titel toe te voegen. Deze geldt voor het cluster Theologie van het onderdeel Gedrag en Maatschappij van croho en is overeenkomstig de referentielijst uit de ministeriële regeling (Staatscourant, nr. 35337).

Het panel acht de doelstelling van de opleiding naar behoren en beschouwt het profiel van de islamitische geestelijk verzorger als krachtig.

Mede op basis van de vergelijking met de andere opleidingen op het gebied van de geestelijke verzorging is het panel van oordeel dat de opleiding zich kan meten met deze opleidingen en de internationale vergelijking goed kan doorstaan.

Het panel acht de eindkwalificaties een getrouwe afspiegeling van de doelstelling. De relevante aspecten van het vak- en werkgebied van de islamitische geestelijke verzorging komen daarin aan de orde. Ook vindt het panel zowel op basis van de vergelijking met de Dublin-descriptoren als op grond van eigen inzicht de eindkwalificaties getuigen van het masterniveau.

Ook al heeft de opleiding banden met het beroepenveld, toch vindt het panel de relaties met het veld nog aan de bescheiden kant. Daarom beveelt het panel de opleiding aan het werkveld veel meer en veel nadrukkelijker bij de opleiding te betrekken.

Het visitatiepanel heeft bij het bestuur van de instelling, de docenten en de studenten een open houding aangetroffen tegenover de pluriformiteit van de Nederlandse samenleving en het uitdrukkelijke streven daaraan een constructieve bijdrage te leveren. De rol van de Raad van Toezicht, zo heeft het panel begrepen, is daarbij mede te zorgen dat de instelling zich binnen de grenzen van het Nederlandse onderwijsstelsel beweegt. De doelstellingen ten aanzien van het maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef worden, zo heeft het panel waargenomen, breed binnen de instelling gedragen. Daarnaast en als concretisering daarvan heeft de opleiding naar het oordeel van het panel met name in de laatste twee eindkwalificaties overtuigend het maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef onder woorden gebracht waartoe de opleiding de studenten wenst op te leiden. Dat geldt zowel voor het eigen functioneren als geestelijk verzorger als voor de rol van de geestelijk verzorger in de maatschappelijke context.

Met verwijzing naar de uitspraken van de rector van de instelling die in de media zijn verschenen en de bezorgdheid dat hij deze opvattingen oplegt aan de instelling, heeft het panel een klimaat van onderlinge uitwisseling van opvattingen en open debat aangetroffen. De rector kan bogen op autoriteit binnen de instelling, mede gezien zijn wetenschappelijk werk en positie. Het panel heeft

niettemin een diverse samenstelling van docenten en studenten ontmoet met een kritische houding, ook tegenover de rector.

Beoordeling van de standaard

Op grond van bovenstaande overwegingen beoordeelt het panel standaard 1 Beoogde eindkwalificaties als voldoende.

5.2 Standaard 2: Oriëntatie programma

Standaard 2: De oriëntatie van het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en/of de beroepspraktijk.

Bevindingen

In het curriculum is ruimte vrijgemaakt voor op de beroepspraktijk gerichte studieactiviteiten. Zo lopen de studenten twee korte stages van elk 40 uur en een grote stage van 480 uur. In deze stages wordt van de studenten verwacht dat zij de kennis, inzichten en vaardigheden die zij zich in de modules eigen hebben gemaakt, op een methodische wijze toepassen in de praktijk van de geestelijke verzorging. De opleiding heeft de stages gedetailleerd beschreven in een stagegids. De studenten moeten voorafgaande aan de stage een plan van aanpak schrijven en na afloop daarvan een stageverslag. Parallel aan de stage doorlopen de studenten een supervisietraject. Daarin werken de studenten onder leiding van een supervisor aan hun persoonlijke ontwikkeling en aan hun communicatieve vaardigheden. De stages en supervisie maken bijna 20 % van het totale curriculum uit. In de modules en in de afstudeerscripties wordt ook de relatie gelegd met ontwikkelingen in de hedendaagse beroepspraktijk. In de modules blijkt dat vooral in de werkvormen (zie standaard 4). De onderwerpen van de scripties getuigen daarvan (voorbeelden zijn verslavingsproblematiek bij moslimjongeren, huiselijk geweld in moslimgezinnen, sociaal isolement bij moslims).

De opleiding zoekt het contact met andere godsdienstige overtuigingen. Zo is er contact met de afdeling Godsdienst en Pastoraal Werk van de Christelijke Hogeschool Ede en ontmoeten docenten en studenten van beide instellingen elkaar met enige regelmaat om over onderwerpen op dit gebied te spreken.

De opleiding beoogt de studenten een kritische, op onderbouwing door onderzoek gerichte houding tegenover het werkgebied van de geestelijke verzorging bij te brengen. Met name de module Methodes en technieken en de masterscriptie zijn daarop geënt. In de module Methodes en technieken worden de studenten zowel met kwalitatief als kwantitatief onderzoek vertrouwd gemaakt. Ook dienen de studenten in veel van de andere modules kortere onderzoeksopdrachten uit te voeren en daarvan schriftelijk verslag te doen. Deze opdrachten kunnen individueel of in groepsverband zijn.

Overwegingen

De inhoud van de stages biedt de studenten naar de mening van het panel genoeg gelegenheid om met de beroepspraktijk in aanraking te komen. Ook de onderwerpen die in de scripties aan de

orde worden gesteld, dragen daar in de ogen van het panel aan bij. Het aantal stageplaatsen is nu voldoende en de organisatie van de stages is gedegen. Het panel beveelt de opleiding echter aan, mede gezien de te verwachten groei van het aantal studenten, stageverlenende organisaties uit te nodigen voor gesprekken om de band met hen aan te halen en het aantal mogelijke stageplaatsen verder te vergroten.

Het visitatiepanel is te spreken over de stappen die de opleiding zet om in contact te komen met mensen met een andere geloofsovertuiging en om de studenten de gelegenheid te bieden daar kennis van te nemen.

Het panel acht het aandeel van het praktijkgerichte onderzoek binnen het curriculum toereikend en vindt dat de studenten daar voldoende kennis en vaardigheid in opdoen.

Beoordeling van de standaard

Op grond van bovenstaande overwegingen beoordeelt het panel standaard 2 Oriëntatie programma als voldoende.

5.3 Standaard 3: Inhoud programma

Standaard 3: De inhoud van het programma biedt de studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

Bevindingen

De opleiding heeft de onder standaard 1 genoemde eindkwalificaties geoperationaliseerd in nader toegespitste competenties waarover de afgestudeerden moeten beschikken. Daarnaast heeft de opleiding in een overzicht zichtbaar gemaakt hoe de modules bijdragen aan elk van deze competenties. Voor elk van de modules heeft de opleiding een beschrijving gemaakt waarin de leerdoelen, inhoud, werkvormen, toetsing en literatuur zijn weergegeven.

De opleiding baseert zich, zo heeft het bestuur tegen het panel gezegd, op de brede Islam en is wars van extremisme. In de gesprekken met het visitatiepanel hebben het bestuur van de instelling, de docenten en de studenten de nadruk gelegd op het belang van de opleiding als middel tot het verwerven van kennis en inzicht en als brugfunctie tussen de verschillende stromingen binnen de moslimgemeenschap en tussen de moslims en de Nederlandse samenleving. Kennis en inzicht zijn, zo verklaarden zij, zeer belangrijk om tot onderbouwde en uitgebalanceerde opvattingen te komen inzake godsdienstige en maatschappelijke vraagstukken. Ook de personen met wie het panel tijdens de beide open spreekuren heeft gesproken, hebben juist dat aspect van de opleiding naar voren gebracht. De opleiding heeft de module Samenleving en geestelijke verzorging aan het curriculum toegevoegd. In deze module worden de positie van de (islamitisch) geestelijk verzorger in de Nederlandse samenleving en de psychologische, sociale en religieuze achtergronden van problematische situaties van moslims naar voren gebracht. Vanuit de supervisie die aan de stages is verbonden, is onlangs een symposium georganiseerd over dilemma's in de verpleegzorg waaronder het verhogen van de menswaardigheid daar.

Overwegingen

Het panel acht de competenties waarin de eindkwalificaties zijn verdeeld een passende operationalisering daarvan. Het overzicht van de relatie tussen de modules en deze competenties dat de opleiding heeft samengesteld, toont aan dat alle eindkwalificaties volledig en evenwichtig in het curriculum opgenomen zijn. De beschrijvingen van de modules zijn helder en volledig.

Het panel heeft de inhoud van de modules bestudeerd en acht deze van een goede kwaliteit en een hoog niveau. Als voorbeeld kan gelden de module Communicatieve vaardigheden voor geestelijke verzorgers die voortreffelijk is toegesneden op de gespreksvoering van de geestelijk verzorger. Ook kan genoemd worden de module Psychopathologie die van een hoog niveau op het gebied van de psychologie getuigt. De module Ethiek in de gezondheidszorg blinkt in de ogen van het panel ook uit in de behandeling van dit onderwerp.

Het visitatiepanel vindt de door de opleiding voorgeschreven literatuur van een hoog niveau en meer dan voldoende voor een masteropleiding in dit domein.

Het panel is van oordeel dat de kwaliteit van de leerstof, de moeilijkheidsgraad daarvan en van de bijbehorende literatuur en het geheel van de modules in het curriculum boven het gemiddelde niveau op dit en aanpalende domeinen in Nederland uitstijgen.

Op basis van de gesprekken die het panel heeft gevoerd met het bestuur, de docenten en de studenten is het panel de mening toegedaan dat in het curriculum de studenten een breed geschakeerd beeld van de Islam wordt geboden, dat verschillende visies in de modules aan bod komen en dat burgerschap en maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef daarin aan de orde worden gesteld. Allen met wie het panel heeft gesproken, ook degenen die zich voor de open spreekuren hadden gemeld, hebben zich in deze zin over de opleiding uitgelaten.

Beoordeling van de standaard

Op grond van bovenstaande overwegingen beoordeelt het panel standaard 3 Inhoud programma als goed.

5.4 Standaard 4: Vormgeving programma

Standaard 4: De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt de studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

Bevindingen

Om de eindkwalificaties te bereiken, heeft de opleiding het curriculum in vier leerlijnen verdeeld die elk een aspect van de vorming van de studenten vertegenwoordigen. Deze leerlijnen zijn kennis en inzicht, toepassing van kennis en vaardigheden, houding en zelfreflectie en integratie. elk onderdeel van het curriculum behoort tot een leerlijn en de leerlijnen beslaan tussen 20 % en 30 % van het curriculum. De opleiding maakt gebruik van verschillende werkvormen. Dat zijn in alle modules hoorcolleges en werkcolleges maar daarnaast ook presentaties, rollenspellen, werkstukken en excursies. De hoorcolleges dienen primair voor de overdracht van kennis en

inzicht. De werkcolleges waarin sprake is van een kleine groep studenten, werken de studenten bijvoorbeeld aan een opdracht. Ook bij de andere werkvormen wordt van de studenten een actieve bijdrage verwacht. Deze werkvormen zijn ook vooral bedoeld om het verband met situaties in de praktijk te leggen.

Overwegingen

Het panel heeft kennisgenomen van de didactiek binnen de opleiding en acht deze toereikend. De leerlijnen zijn een didactisch gepaste afspiegeling van de competenties die studenten zich eigen moeten maken. De werkvormen sluiten daarop aan en zijn verscheiden genoeg om recht te doen aan de kennis, inzichten, vaardigheden en houding die studenten moeten verwerven.

Beoordeling van de standaard

Op grond van bovenstaande overwegingen beoordeelt het panel standaard 4 Vormgeving programma als voldoende.

5.5 Standaard 5: Instroom

Standaard 5: Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.

Bevindingen

De primaire eis om toegelaten te worden tot de opleiding is het bezit van een bachelordiploma in het relevante domein. Studenten die de bachelor Islamitische Theologie hebben afgerond, worden zonder verdere beperking tot deze opleiding toegelaten. Bij de waardering van diploma's uit het buitenland, verlaat de opleiding zich op de gegevens van het Nuffic. Studenten die niet over een bachelor Islamitische Theologie beschikken, dienen een pre-masterprogramma (25 EC) te doorlopen. Van beginnende studenten wordt verwacht dat zij het Nederlands op NT2-niveau beheersen. Studenten worden daarnaast interne taaltrainingen aangeboden.

Studenten kunnen vrijstellingen voor modules aanvragen. De examencommissie beslist daarover.

Met ieder van de aspirant-studenten voert de opleiding een intakegesprek. In dat gesprek worden met de studenten zaken besproken als het maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef dat gewenst is, de nagestreefde brede interpretatie van de Islam en het belang van kennis om het begrip te vergroten.

De samenstelling van de groep instromende studenten is in vergelijking met de tijd van de vorige visitatie aanmerkelijk veranderd. Ging het toen merendeels om oudere studenten die naast hun baan zich in het vakgebied wilden verdiepen, nu gaat het voor naar schatting 90 % om jonge studenten die fulltime studeren. Het panel heeft een ook groeiende diversiteit in het land van herkomst van studenten waargenomen.

Het aantal instromende studenten in de bacheloropleiding van de instelling is de afgelopen jaren sterk toegenomen. Na verloop van enige tijd zal deze groei ook doorwerken in deze opleiding. De instelling bereidt zich voor op deze groei.

Overwegingen

Het panel beoordeelt de toelatingseisen voor de studenten als voldoende. Daarbij is het panel positief gestemd over het pre-masterprogramma. Dat is naar behoren uitgedacht en biedt studenten met een ander bachelordiploma een gedegen schakelprogramma. Wel bepleit het panel in het pre-masterprogramma de breedte te zoeken en aandacht te besteden aan andere filosofische stromingen of godsdienstige overtuigingen.

De studenten met wie het visitatiepanel heeft gesproken, hadden een goede mondelinge beheersing van de Nederlandse taal. Het panel ziet een gestadige verbetering van de beheersing van de Nederlandse taal in de producten van de studenten van de afgelopen jaren en verwacht dat deze ontwikkeling de komende jaren zal doorzetten waardoor het Nederlands op een adequaat niveau zal komen. In de ogen van het panel is een aandachtspunt voor de opleiding te overwegen of NT2 voldoende is om aan het einde van de opleiding als geestelijk verzorger werkzaam te zijn.

Naar de waarneming van het panel ontwikkelt de studentenpopulatie zich in de richting van meer pluriformiteit. Dat zal naar de verwachting van het panel verder bijdragen aan de uitwisseling van meningen en opvattingen. Het panel beschouwt de toegenomen diversiteit van de studentenpopulatie als een verrijking voor de opleiding, mede omdat het de leerprocessen van de studenten onder elkaar kan bevorderen.

Gezien de te verwachten sterke groei in de instroom in de komende jaren beveelt het panel de opleiding aan zich daarop goed voor te bereiden en de nodige voorzieningen te treffen als gevolg waarvan het huidige niveau van het onderwijs behouden kan blijven.

Beoordeling van de standaard

Op grond van bovenstaande overwegingen beoordeelt het panel standaard 5 Instroom als voldoende.

5.6 Standaard 6: Personeel

Standaard 6: Het personeel is gekwalificeerd en de omvang ervan is toereikend voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Bevindingen

Er zijn acht docenten aan de opleiding verbonden. Drie van hen zijn vrouw. De opleiding stelt eisen aan de docenten in termen van onder meer onderwijsbevoegdheid en expertise op de gewenste vakgebieden binnen de opleiding. De docenten worden ook geacht de Nederlandse taal op het niveau van NT2 te beheersen. Elk jaar wordt met ieder van de docenten een loopbaan- en functioneringsgesprek gevoerd.

De docenten vervullen naast hun docentschap taken als het coördineren van de stages en het coördineren van de afstudeerscripties. Binnen de opleiding zijn twee supervisors werkzaam die de

studenten in het kader van de stage tijdens het supervisietraject begeleiden. Beide supervisors zijn op dat gebied geschoold.

De docenten bestrijken de vakgebieden die binnen de opleiding worden aangeboden. Eén van hen is gepromoveerd. Met uitzondering van één docent hebben de anderen een mastertitel. In het gesprek met het panel heeft de opleiding te kennen gegeven naar meer gepromoveerde docenten te streven. Dat is ook geformuleerd als eis aan nieuw aan te trekken docenten.

Alle docenten dienen volgens het beleid van de opleiding binnen drie jaar een basiskwalificatie onderwijs (BKO) behaald te hebben. De docenten volgen daartoe een BKO-training bij de Erasmus Universiteit Rotterdam. Deze training gaat niet alleen in op het ontwerpen en geven van onderwijs maar ook op het begeleiden van studenten en het ontwerpen en analyseren van toetsen. Op dit moment beschikken drie docenten over een didactische aantekening waarvan één een BKO-certificaat heeft.

De instelling heeft de visie rond de maatschappelijke verantwoordelijkheid en de rol van de opleiding binnen de Nederlandse samenleving met de docenten besproken. Met nieuw aan te stellen docenten worden deze uitgangspunten bij hun aanstelling besproken. Volgens de studenten nemen de docenten een neutraal standpunt in geloofsaangelegenheden in.

De acht aan de opleiding verbonden docenten hebben samen een aanstelling van 3,3 fte. Het aantal studenten dat aan de opleiding studeert, bedroeg over de jaren tussen 2010 en 2014 gemiddeld bijna 27. Daardoor komt de student-docentratio op 8 : 1.

Overwegingen

Het panel is zeer te spreken over het vakinhoudelijke en didactische niveau van de docenten en beschouwt deze als zonder twijfel passend voor deze masteropleiding. De curricula vitae van de docenten getuigen van een hoog niveau van kennis en ervaring op dit vakgebied. Ook al acht het niveau van de docenten in materiële zin meer dan voldoende, toch vindt het panel in formele zin het aantal gepromoveerde docenten te beperkt. Daarom pleit het panel voor de verhoging van dat aantal. Het panel juicht het beleid van de opleiding inzake de didactische vaardigheden van de docenten (BKO-certificering) toe. Het panel formuleert als aandachtspunt voor de opleiding de Nederlandse taalvaardigheid van de docenten in het oog te houden.

Dat één van de supervisors van de opleiding een protestants-christelijke geloofsovertuiging heeft, wordt door het panel vanuit het oogpunt van godsdienstige verscheidenheid gewaardeerd. Dit is in de ogen van het panel één van de voorbeelden van een docententeam dat pluriformer wordt en waarbinnen de uitwisseling van opvattingen wordt versterkt.

De opleiding beschikt over een omgeving voor praktijkgericht onderzoek. Het panel stelt vast dat deze nog in opbouw is en bepleit de versterking en uitbouw daarvan.

Beoordeling van de standaard

Op grond van bovenstaande overwegingen beoordeelt het panel standaard 6 Personeel als voldoende.

5.7 Standaard 7: Huisvesting en materiële voorzieningen

Standaard 7: De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.

Bevindingen

De opleiding is gehuisvest in een passend gebouw in Rotterdam. Het gebouw heeft collegezalen met een audiovisuele uitrusting, ruimtes voor overleg door studenten in kleinere groepen, zalen waarin grote bijeenkomsten kunnen worden gehouden, een bibliotheek en een ruime collectie digitale werken.

Overwegingen

Het panel heeft kennisgenomen van de huisvesting en de materiële voorzieningen en acht deze toereikend voor het onderwijs en voor de docenten en studenten.

Beoordeling van de standaard

Op grond van bovenstaande overwegingen beoordeelt het panel standaard 7 Huisvesting en materiële voorzieningen als voldoende.

5.8 Standaard 8: Studiebegeleiding en informatievoorziening

Standaard 8: De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van de studenten.

Bevindingen

De opleiding zet verschillende middelen in om de studenten over de studie in te lichten. Zo heeft de opleiding een digitaal systeem (*blackboard*) waarin de leerdoelen, inhoud en opdrachten van de modules te raadplegen zijn. De studenten kunnen zich zo op de colleges voorbereiden. Ook wordt de studenten de studiegids en het onderwijs- en examenreglement ter inzage verstrekt.

Ieder van de studenten heeft recht op de begeleiding door een mentor. Deze staat de studenten in hun studie terzijde. De studenten kunnen contact opnemen bij vragen. Het kan zijn dat de mentor de vraag doorgeeft aan een docent, als het over een vakspecifiek onderwerp gaat.

De studenten worden geacht zelf een stageplaats te vinden. In noodgevallen zal de opleiding hulp bieden. Tijdens de stage hebben de studenten een stagebegeleider, die minstens één bezoek aan het stagebedrijf brengt. De stagebegeleider houdt contact met de werkbegeleider vanuit het stagebedrijf. Zoals gezegd bij standaard 6, beschikt de opleiding beschikt over zowel een stagecoördinator als een scriptiecoördinator. De stagecoördinator is belast met de organisatie van de stages en treedt op, wanneer er problemen in de stage optreden. De scriptiecoördinator staat onder meer in voor de bewaking van de planning van de afstudeerscripties.

De studenten kunnen zich wenden tot de studieadviseur bij problemen in de studievoortgang maar ook in het geval van vragen rond studiefinanciering en studiekeuze. De studieadviseur staat ook in voor studenten met een functiebeperking waarbij hij werkt langs de lijnen van het beleid dat de instelling in dezen op papier heeft gezet. De studieadviseur treedt als vertrouwenspersoon op bij gevallen van seksuele intimidatie en agressie.

In het gesprek met het visitatiepanel hebben de studenten aangegeven de docenten als toegankelijk te ervaren en de begeleiding door de docenten te waarderen. De docenten geven extra uitleg, als studenten die nodig hebben. De studenten, ook die op het open spreekuur waren, hebben het panel laten weten zich veilig en vrij te voelen binnen de instelling.

Overwegingen

Het panel vindt dat de opleiding de studenten op een gepaste wijze en volledig inlicht over het studieprogramma en de regels die voor het onderwijs van toepassing zijn.

Daarnaast acht het panel de opzet en uitvoering van de studiebegeleiding passend. De studenten kunnen bij de onderscheiden onderdelen van het curriculum een beroep doen op onder andere mentoren, stagebegeleiders, scriptiebegeleiders en de studieadviseur/trouwenspersoon.

Het panel heeft de e-mailwisselingen tussen studenten en docenten bestudeert en beschouwt deze als een teken van de constructieve, op de bevordering van het leerproces gerichte relatie tussen beide groepen.

Voor zover het visitatiepanel heeft kunnen waarnemen, voelen de studenten zich veilig binnen de instelling. Ook bevordert de opleiding dat zij zich in vrijheid een oordeel kunnen vormen over de onderwerpen die aangeboden worden.

Beoordeling van de standaard

Op grond van bovenstaande overwegingen beoordeelt het panel standaard 8 Studiebegeleiding en informatievoorziening als voldoende.

5.9 Standaard 9: Kwaliteitszorg

Standaard 9: De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Bevindingen

Studenten en docenten hebben zitting in de medezeggenschapsraad en opleidingscommissie en hebben op die wijze formeel invloed op het beleid van de instelling. Zoals onder standaard 1 gezegd, is het werkveld vertegenwoordigd in de vorm van de adviescommissie. De alumni worden door de opleiding uitgenodigd deel te nemen aan gesprekken met de instelling.

De instelling kent een systeem van interne kwaliteitszorg waarvoor het College van Bestuur verantwoordelijk is. Binnen dat systeem neemt de instelling evaluaties onder studenten en

docenten af. Deze evaluaties zijn anoniem en zijn gericht op de kwaliteit van elk van de onderdelen van het curriculum.

In de evaluaties wordt de mening gevraagd over onder meer de leerdoelen van de module, de aansluiting van de betreffende modules op eerdere modules, het vakinhoudelijk en didactisch optreden van de docenten, de kwaliteit van het studiemateriaal, de werkvormen en de toetsing. Daarnaast vraagt de opleiding ook de mening van studenten en docenten over het curriculum als geheel. Vragen die in dat verband worden gesteld, gaan onder meer over de doelstellingen van de opleiding, de afstemming met het beroepenveld, de faciliteiten en de studiebegeleiding. Voor elk van deze onderwerpen heeft de opleiding streefwaarden vastgesteld. De opleiding streeft verbeteringen na, zeker ook als de uitkomst van een evaluatie onder het streefgetal blijft.

Overwegingen

Het panel heeft de informatie over het systeem van kwaliteitszorg bestudeerd en is van oordeel dat het systeem degelijk en effectief is. De opleiding houdt veelvuldig evaluaties onder docenten en studenten.

Daarnaast heeft het panel gezien dat de opleiding in de afgelopen jaren talrijke verbeteringen heeft aangebracht waardoor de kwaliteit ervan behoorlijk is toegenomen.

Beoordeling van de standaard

Op grond van bovenstaande overwegingen beoordeelt het panel standaard 9 Kwaliteitszorg als voldoende.

5.10 Standaard 10: Toetsing

Standaard 10: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Bevindingen

Het toetsbeleid van de opleiding beoogt de validiteit van de toetsen, de betrouwbaarheid van de beoordeling en de transparantie voor de studenten. De opleiding heeft een aantal procedures ontwikkeld, die tot doel hebben dat beleid te implementeren.

De examencommissie heeft drie leden waaronder één extern lid. Het externe lid is werkzaam bij het instituut voor toetsing CITO. De interne leden van de examencommissie beschikken over een BKO-certificaat waarvan ook het onderdeel toetsen deel uitmaakt. Daarnaast volgen de leden van de commissie seminars over toetsen en beoordelen, onder meer van de Inspectie van het Onderwijs. De examencommissie ziet steekproefsgewijze toe op de kwaliteit van de toetsen en van de stageverslagen. De examencommissie ziet alle afstudeerscripties.

Als afsluiting van de verschillende modules past de opleiding verschillende toetsvormen toe waaronder schriftelijke tentamens, mondelinge tentamens, werkstukken, presentaties en rollenspellen. Bij de meeste modules zet de opleiding meer dan één toetsvorm in. De aard van de module bepaalt de toetsvorm. De opleiding heeft een procedure opgezet om de toetsen te

ontwikkelen. De docent maakt de toets en een tweede docent kijkt deze na. Op dit moment is het een lid van de examencommissie die dat laatste doet. Later, bij meer studenten, kan dat een tweede docent zijn. Dit jaar heeft de opleiding toetsmatrijzen geïntroduceerd om de relatie tussen de leerdoelen van de modules en de inhoud van de toetsen te versterken. De beoordeling van toetsen vindt plaats aan de hand van antwoordmodellen.

In de stagegids is vastgelegd hoe de beoordeling plaatsvindt. Voor zowel het plan van aanpak als het stageverslag is een lijst met beoordelingscriteria opgesteld. Deze criteria zijn vervolgens uitgewerkt in *rubrics* aan de hand waarvan de stagebegeleider zijn of haar beoordeling kan onderbouwen. De begeleider vanuit de stageverlenende organisatie geeft wel input over het functioneren van de student maar beoordeelt in formele zin niet mee.

De opleiding heeft een uitgebreide handleiding voor de afstudeerscriptie opgesteld. Daarin zijn de verschillende stappen besproken en ook de wijze waarop deze getoetst worden. Bij elk van de stappen hanteert de opleiding een in te vullen formulier. Als eerste wordt de student geacht een plan van aanpak te schrijven. Zowel de begeleider van de student als de leescommissie dienen dit plan goed te keuren. De begeleider is een gepromoveerde docent. De leescommissie bestaat uit meer dan één docent van de opleiding en een lid van de examencommissie. Daarna worden de hoofdstukken van de scriptie door de begeleider en de leescommissie goedgekeurd. De eindbeoordeling hangt af van het schriftelijk werk (80 %) en de mondelinge verdediging (20 %) en is ook in handen van de begeleider en de leescommissie. Zowel voor het schriftelijk werk als voor de verdediging zijn beoordelingscriteria met gewichten vastgesteld. Voor sommige cruciaal geachte criteria is de student verplicht een voldoende te halen. Voor elk van de criteria heeft de opleiding *rubrics* opgesteld. Deze zijn gemaakt om de beoordeling tussen de beoordelaars te synchroniseren.

De opleiding heeft de regels rond toetsing en beoordeling op papier gezet. Zo hebben de studenten recht op inzage in de door hen gemaakte toetsen. Daarnaast worden scripties en andere werkstukken op plagiaat gecontroleerd. Daartoe heeft de opleiding zich software aangeschaft (Turnitin op basis van database Ephorus). Tot slot kent de opleiding een procedure om klachten van studenten over de toetsing te behandelen. Als eerste stap worden de student en de docent uitgenodigd de klacht te bespreken en in der minne te schikken. Als dat geen succes heeft, neemt de examencommissie een besluit. Mocht de student deze uitspraak niet accepteren, dan staat hem of haar vrij zich te wenden tot COBEX, een extern orgaan op dat gebied.

Overwegingen

Het beleid van de opleiding inzake toetsen en beoordeling is volgens het panel naar behoren. In de uitwerking daarvan handelt de opleiding naar het oordeel van het panel zorgvuldig. Zowel het opstellen als het beoordelen van toetsen gebeurt op een verantwoorde wijze. Dat geldt ook voor de beoordeling van de stages en de afstudeerscripties die uitgevoerd worden aan de hand van lijsten met beoordelingscriteria en *rubrics* en waar meerdere docenten of examinatoren bij betrokken zijn. Bij de stages speelt naast de stagebegeleider ook de werkbegeleider een rol. Bij de afstudeerscripties is niet alleen de scriptiebegeleider maar ook een leescommissie betrokken. In alle gevallen, bij toetsen, stages en scripties, kijkt de examencommissie goed mee.

Het panel is positief gestemd over de variëteit van toetsvormen, vooral omdat een aantal ervan specifiek gericht zijn op de toetsing van vaardigheden en houding, dit naast de meer traditionele vormen om kennis en inzicht te toetsen.

Het panel heeft waardering voor de taakopvatting van de examencommissie en de expertise waarover de leden beschikken. Het panel is in het bijzonder te spreken over de aanwezigheid van een extern lid in deze commissie, die kan bogen op veel kennis over toetsen en beoordelen.

Het panel vindt de deelname van een lid van de examencommissie in de leescommissie van de afstudeerscriptie nu nog verdedigbaar vanuit een oogpunt van de bewaking van de kwaliteit van de scripties. Toch beveelt het panel de opleiding aan dit in een periode van pakweg twee jaar af te bouwen. Het risico op een vermenging van rollen kan immers optreden, ook al heeft het betreffende lid geen stem in de examencommissie over scripties bij wie hij in de leescommissie zat.

De opleiding beschikt naar het oordeel van het panel over een toereikend systeem van regels betreffende recht op inzage van toetsen, plagiaat en klachten van studenten. Het panel is de mening toegedaan dat de opleiding en de examencommissie deze regels op een verantwoorde wijze toepassen.

Beoordeling van de standaard

Op grond van bovenstaande overwegingen beoordeelt het panel standaard 10 Toetsing als voldoende.

5.11 Standaard 11: Gerealiseerde eindkwalificaties

Standaard 11: De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.
--

Bevindingen

Voor de stages heeft de opleiding een aantal eisen opgesteld, zowel voor de stage zelf als voor de supervisie die in het kader daarvan wordt uitgevoerd. Bij de stage wordt verwacht dat de studenten hun kennis, inzichten en vaardigheden methodisch toepassen in praktijksituaties van de geestelijke verzorging. De supervisie dient om het denken, voelen, willen en handelen bij communicatie met cliënten goed op elkaar af te stemmen.

De opleiding heeft de eisen die zij aan het afstudeerwerk van de studenten stelt, op een rij gezet. Van de studenten wordt verwacht dat zij hun onderwerp afbakenen en een probleemstelling opstellen, de voor hun onderwerp relevante literatuur bestuderen en analyseren, gegevens verzamelen en interpreteren, tot een helder betoog en argumentatie komen en het verschil maken tussen resultaten en conclusies. De module Methodes en technieken is de afgelopen periode verzwraagd om de studenten beter toe te rusten voor de methodologische kanten van de afstudeerscriptie.

Overwegingen

Om het gerealiseerde niveau van de opleiding te beoordelen heeft het panel de toetsen, stageverslagen en afstudeerscripties bestudeerd.

Naar het oordeel van het panel getuigen de toetsen van de gewenste diepgang en wordt in de vraagstelling niet alleen naar de theorie gevraagd maar ook naar de toepassing daarvan. In de uitwerkingen laten de studenten vervolgens zien in staat te zijn tot die diepgang en toepassing van kennis te komen. In de toetsen heeft het visitatiepanel ook de oriëntatie van de opleiding op de brede Islam kunnen vaststellen. De toetsen reflecteren de inhoud van de modules op dat punt.

De stageverslagen die het panel heeft bestudeerd, zijn voldoende gestructureerd. De studenten benoemen daarin duidelijk wat ze geleerd hebben en wat hun overblijvende leerpunten zijn. De stageplaatsen waren relevant en op niveau. Eén van de stageverslagen is door het panel als niet voldoende beoordeeld. Dit verslag had een 5,5 gekregen van de opleiding.

De door het panel bestudeerde afstudeerscripties getuigen van maatschappelijk verantwoorde onderwerpen. De studenten geven daarin ook blijk van een overtuigende beroepsopvatting. De structuur van de scripties is naar behoren en de studenten tonen goed in staat te zijn gegevens te verwerken. Wel zijn de scripties aan de lange kant. Het panel geeft mee te streven naar een soms wat compactere behandeling van het onderwerp. Ook kan het taalgebruik nog beter. Ook constateert het panel nog enige afstand tussen de theoretische diepgang in de tentamens en de doorwerking daarvan in de vraagstukken die de studenten in de afstudeerscriptie behandelen. De studenten gaan op zich naar behoren op die vraagstukken in maar ze hadden de theoretische onderbouwing in het scripties krachtiger kunnen aanbrengen, de theoretische onderbouwing die ze getuige de tentamens juist in de modules hebben gehad. De begeleider zou daar beter op moeten toezien. Het panel geeft dat als aandachtspunt aan de opleiding mee. De beoordeling van de scripties is in het algemeen in lijn met die van het panel. Eén van de afstudeerscripties die door de opleiding met een 5,5 was beoordeeld, is door het panel als niet voldoende gekwalificeerd. Deze scriptie was overigens van een flink aantal jaren geleden. Een andere scriptie waarvoor de opleiding een 5,6 had gegeven, is door het panel met een 6,5 gewaardeerd.

Het niveau en de kwaliteit van de toetsen, stages en afstudeerscripties afwegende, komt het panel over het geheel tot een voldoende voor het gerealiseerde niveau van de studenten.

Beoordeling van de standaard

Op grond van bovenstaande overwegingen beoordeelt het panel standaard 11 Gerealiseerde eindkwalificaties als voldoende.

6. Aanbevelingen

In de tekst bij de standaarden in dit rapport heeft het panel aanbevelingen aan de opleiding opgenomen. Voor alle duidelijkheid zijn deze aanbevelingen hieronder samengebracht. Het panel beveelt de opleiding aan:

- Het beroepenveld sterker en nadrukkelijker bij de opleiding te betrekken door de adviesraad uit te breiden en vaker samen te laten komen.
- Het gesprek met stagebedrijven intensiever te voeren en de band met deze organisaties aan te halen.
- In het pre-masterprogramma de breedte te zoeken en mede aandacht te besteden aan andere filosofische stromingen of godsdienstige overtuigingen.
- Zich goed voor te bereiden op de te verwachten sterke groei van de instroom en daarvoor de nodige voorzieningen te treffen, opdat het huidige niveau van het onderwijs behouden blijft.
- Het aantal gepromoveerde docenten die onderwijs verzorgen binnen de opleiding te verhogen.
- De infrastructuur voor het praktijkgericht onderzoek te versterken en verder uit te bouwen.
- Op termijn de procedure af te bouwen om een lid van de examencommissie op te nemen in de leescommissie van de scriptie, opdat de vermenging van rollen vermeden wordt.

Bijlage 1: Samenstelling visitatiepanel

Het visitatiepanel bestond uit de volgende personen:

- De heer prof. dr. mr. R. Peters (voorzitter);
- De heer dr. U. Ryad (deskundige);
- De heer drs. C. Konya, psychiater (deskundige);
- De heer prof. dr. J.P. van Ewijk (deskundige);
- Mevrouw C. Akcay (student).

prof. dr. mr. R. Peters (voorzitter)

De heer Peters is emeritus hoogleraar Islamitisch Recht aan de Universiteit van Amsterdam en was daarnaast universitair hoofddocent bij de vakgroep voor Arabische en Islamitische Wetenschappen. Van 1982 tot 1987 was hij directeur van het Nederlandse Instituut voor Archeologie en Arabische Wetenschappen in Cairo (Egypte). Hij heeft op talrijke universiteiten in het buitenland onderwijs gegeven. De heer Peters heeft veel op zijn vakgebied gepubliceerd.

dr. U. Ryad (deskundige)

De heer Ryad is universitair hoofddocent Islamitische Wetenschappen aan de Universiteit Utrecht. Daarvoor was hij universitair docent Islamitische Wetenschappen aan de Universiteit Leiden. Hij heeft ook onderwijs verzorgd aan de universiteiten van Bern, Bonn en Oslo. Momenteel is hij leider van een onderzoeksproject waarin de Islam in Europa in het interbellum wordt bestudeerd. De heer Ryad heeft veel publicaties op zijn vakgebied op zijn naam staan.

drs. C. Konya, psychiater (deskundige)

De heer Konya is psychiater, enerzijds werkzaam voor de organisatie voor interculturele psychiatrie I-psy en anderzijds werkzaam als zelfstandig gevestigd psychiater. Hij heeft zowel aan de Uludag Universiteit in Bursa (Turkije) als aan de Erasmus Universiteit Rotterdam zijn artsdiploma behaald. Nadien heeft hij de opleiding tot psychiater afgerond. De heer Konya heeft een aantal wetenschappelijke publicaties op het gebied van de geneeskunde op zijn naam staan.

prof. dr. J.P. van Ewijk (deskundige)

De heer Van Ewijk is visiting professor International Social Policy and Social Work aan de Tartu University (Estland). Eerder was onder meer leraar, jeugdpastor, lector, directeur van instellingen op het gebied van zorg en welzijn en bijzonder hoogleraar Grondslagen van het Maatschappelijk Werk aan de Universiteit voor Humanistiek. Hij bekleedde en bekleedt talrijke functies in het maatschappelijk veld. De heer Van Ewijk is reviewer van internationale tijdschriften en heeft veel publicaties op zijn naam staan.

C. Akcay (student)

Mevrouw Akcay studeert op dit moment aan de bachelor Sociaal Pedagogische Hulpverlening van de Hogeschool Rotterdam. Eerder studeerde zij ook Toegepaste Psychologie en de Opleiding tot leraar basisonderwijs. Mevrouw Akcay verwacht haar diploma Sociaal Pedagogische Hulpverlening in 2017 te behalen.

Bijlage 2: Eindkwalificaties en curriculum van de opleiding

De eindkwalificaties die de opleiding nastreeft, luiden als volgt.

- De afgestudeerde heeft kennis van de (islamitische) geestelijke verzorging (als beroep).
- De afgestudeerde heeft kennis van psychopathologie en psychologische hulpverlening bij geestelijke verzorging aan mensen met een islamitische achtergrond.
- De afgestudeerde beheerst de religieuze en spirituele competenties om het beroep adequaat uit te oefenen.
- De afgestudeerde beheerst de agogische competentie bij geestelijke verzorging om het beroep adequaat uit te oefenen.
- De afgestudeerde beheerst de communicatieve competentie om het beroep adequaat uit te oefenen.
- De afgestudeerde is in staat om de methodische competentie toe te passen in zijn vakdeskundigheid.
- De afgestudeerde is in staat om zijn vakdeskundigheid, (islamitische) spiritualiteit, beroepsethiek en maatschappelijke waarden met elkaar te verbinden.
- De afgestudeerde is zich bewust van de eigen mogelijkheden en beperkingen ten aanzien van de rollen en functies van (islamitisch) geestelijk verzorger.

In de onderstaande tabel is het curriculum van de opleiding weergegeven.

Geestelijke verzorging als beroep	5 EC
Competenties van geestelijk verzorgers	5 EC
Psychologieleer in Islam	5 EC
Islam en ethiek in de gezondheidszorg	5 EC
Grondslagen van islamitische geestelijke verzorging	5 EC
Communicatieve vaardigheden voor geestelijk verzorgers	5 EC
Persoonlijkheidspsychologie	5 EC
Ethiek in de gezondheidszorg b.o.	5 EC
Geestelijke verzorging in justitiële inrichtingen, bij de krijgsmacht en politie	5 EC
Psychopathologie	5 EC
Bemiddeling	5 EC
Geestelijke verzorging in zorginstellingen	5 EC
Totaal eerste studiejaar	60 EC
Methodes en technieken	5 EC
Stage en supervisie	20 EC
Counseling	5 EC
Capita selecta	5 EC
Samenleving en geestelijke verzorging	5 EC
Masterscriptie	20 EC
Totaal tweede studiejaar	60 EC

Bijlage 3: Programma locatiebezoek

Agenda vooroverleg op 9 april 2015 in Rotterdam

18.30 uur – 19.15 uur Open spreekuur

Agenda locatiebezoek op 10 april 2015 in het gebouw van de Islamitische Universiteit Rotterdam. In de gesprekken spraken zowel betrokkenen bij de master- als bij de bacheloropleiding (titulatuur niet bij alle personen gegeven).

08.30 uur – 09.30 uur Aankomst en overleg visitatiepanel (besloten)

09.30 uur – 10.00 uur Instellingsbestuur
prof. dr. A. Akgunduz (Rector), drs. E. Gokcekuyu (lid College van Bestuur), prof. dr. J. Peters (lid Raad van Toezicht)

10.00 uur – 11.00 uur Opleidingsmanagement
dr. O. Uca (opleidingsdirecteur bachelor/master), H. Bouyazdouzen (master coördinator)

11.15 uur – 12.15 uur Examencommissie, beoordelaars eindwerken
G. Amer (voorzitter examencommissie), H. Bouyazdouzen (lid examencommissie), K. Altiok (extern lid examencommissie)

12.15 uur – 13.00 uur Personen kwaliteitszorg, leden vertegenwoordigende organen
A. Abba (opleidingscommissie, docent), M. Aarab (opleidingscommissie, docent), N. Rahhab (opleidingscommissie, student), Y. Kaya (opleidingscommissie, student), M. Boutahiri (opleidingscommissie, student), O. Durgun (opleidingscommissie, student), S. Aberkan (alumnus), A. Karbila (alumnus), F. Wierdsma (beroepenveld, supervisor)

13.00 uur – 14.30 uur Overleg, lunch panel (besloten); 13.00 uur – 13.30 uur open spreekuur

14.30 uur – 15.15 uur Docenten
H. Yalcinkaya, R. Fris, O. Hasanoglou, O. Hidir, F. Ozberk, E. Firat, A. Karrat, A. Abba, M. Aarab

15.30 uur – 16.15 uur Studenten
A. Bouais (master), S. Mhamedi (master), H. Stranjac (master), H. Bicer-Uslu (master), S. Larrassi (master), S. Akrouh (bachelor), B. Harb (bachelor), M. Aslan (bachelor)

16.15 uur – 17.30 uur Overleg panel (besloten)

17.30 uur – 17.45 uur Terugkoppeling op hoofdlijnen door voorzitter panel aan instellingsbestuur en betrokkenen bij de opleiding

Bijlage 4: Bestudeerde documenten

Documenten die zijn bestudeerd voorafgaand aan het locatiebezoek

- Kritische Reflectie Masteropleiding Islamitische Geestelijke Verzorging
- Aandachtspunten vorige accreditatie
- Eindkwalificaties in details
- Bijdrage modules aan de eindkwalificaties
- Accreditatie door VGVZ
- Steekproefsgewijze controles
- Protocol vrijstellingen
- Toetsdocument
- Studiegids
- Handleiding masterscriptie
- Reglement inzake masterscriptie
- Stagegids masteropleiding
- Onderwijs- en examenreglement
- Curricula vitae docenten
- Verslagen grote stage
- Afstudeerscripties

Documenten die tijdens het locatiebezoek ter inzage lagen

- Onderwijsvisie
- Onderwijs- en examenreglement
- Verplichte en aanbevolen literatuur
- Stageverslagen
- Vrijstellingen
- Curricula vitae docenten
- Functiegerichte opleiding BKO voor docenten van de Islamitische Universiteit Rotterdam
- Beleid studenten met een functiebeperking
- Notulen opleidingscommissie
- Notulen Raad van Advies
- Toetscyclus
- Notulen examencommissie
- Steekproefsgewijze controle door examencommissie
- Tentamens

Bijlage 5: Bestudeerde eindwerken

De studentnummers behorende bij door het panel voor het locatiebezoek bestudeerde grote stages zijn:

- 051919
- 011347
- 072212
- 113384
- 113331
- 011027
- 991154
- 072221

De studentnummers behorende bij door het panel bestudeerde afstudeerscripties zijn:

- 051919
- 031592
- 021494
- 021515
- 021476
- 072221
- 103016